

Met Hiroshige wandelen rond Edo

IN BEELD

Hiroshige: *One Hundred Famous Views of Edo*. Taschen, 120 blz. € 99,-

Het gebeurt niet vaak dat je een boek in handen krijgt waarvan alleen het uitpakken al een feest is. Een boek zoals de Taschen-uitgave van Hiroshige's houtsnede-serie *One Hundred Famous Views of Edo*. Een kolossale kartonnen doos produceert een roze pakket met een oppervlak als zijde en een afbeelding van pruimenbloesems. Na verwijdering van twee palletjes kan dit omhulsel worden opgevouwen, en wordt de schat opgediept: een kaftloze, gebonden verzameling afdrukken van een van de belangrijkste Japanse kunstenaars.

Utagawa Hiroshige (1797-1858) was de zoon van een brandweercommandant in het paleis van de Shogun, een positie die

hijzelf later ook zou innemen. Het was eenvoudig werk, waar hij de kunst een beetje bij deed. In 1832 besloot hij zich volledig op houtsnede-druk te storten, geïnspireerd door tijdgenoot Hokusai, 'de oude man die verzet was op beelden.' Hiroshige voegde zich in de traditie van de ukiyo-e. Maar waar de meeste ukiyo-e – het woord duidt op de vluchtigheid van het leven – seks, theater en mooie meisjes als onderwerp hadden, was Hiroshige's werk topografisch van aard. Hij maakte series over belangrijke wegen die Japan doorsneden en over diverse provincies.

In deze Edo-serie schetst hij een beeld van diverse locaties in en rond het latere Tokio. Het is niet alleen bedoeld als kunstzinnige uiting, maar vooral als visuele tegenhanger van reisliteratuur. Beide waren populair in Japan waar destijds het binnenlands toerisme een vlucht had genomen. Alles komt voorbij: een gedenkplaats aan een helder blauw aquaduct, een kerstentuin aan de boorden van de Sumida Rivier, tempels, drukke straten, houten bruggen, en in de verte: de berg Fuji. Al-

leen het kasteel van de shogun is verboden terrein voor de artiest – ook toen al maakten autoriteiten zich druk over veiligheid.

Een groot tekenaar was Hiroshige niet; zijn lijnvoering is grof en zijn thematische keuzes bij vlagen commercieel en jolijt. De kracht van het werk zit hem in de onovertroffen compositie en levendige kleurstelling. Hiroshige's gebruik van afwijkende gezichtspunten en diepte was modern in een tijd dat Japan officieel nog afgesloten was van de buitenwereld.

Het realistisch perspectief had Hiroshige afgeleken van de Hollanders. Het maakte hem de ideale brug tussen oost en west, en het verklaart mede waarom na de opening van Japan zijn invloed verder reikte dan die van de superieure artiest Hokusai. De schilder James McNeill Whistler was idolaat van Hiroshige – zijn huis in Londen was zo 'verjapanst' dat zijn moeder het de bijnaam 'Nagasaki' gaf. Op het werk van de Japanse meester baseerde Whistler onder meer zijn 'Nocturne: Blue and Gold – Battersea Bridge', een titel die verradt dat hij probeerde Hiroshige's

kleursysteem te imiteren. Vincent van Gogh maakte geschilderde *remakes*, en ook vroege posterkunst is schatplichtig aan hem. Striptekenaar Hergé kwam met Hiroshige in aanraking tijdens de research voor *Kuifje en de Blauwe Lotus*. Een ontdekking die een stempel zou drukken op de 'klare lijn'-traditie in het beeldverhaal.

Na Hiroshige's dood zijn er veel inferieure afdrukken voor de Europese en Amerikaanse markt gemaakt. Daardoor hebben we lang geen goed beeld gehad van de eigenlijke kwaliteit van de houtsnedes. Dit boek bevat een reproductie van de serie afdrukken die in bezit is van het Ota Memorial Museum of Art in Tokio. Het is een van de weinige complete series waarover Hiroshige zelf toezicht heeft gehouden. Belangrijk, want het garandeert dat zijn kleurgebruik optimaal tot zijn recht komt. Hoewel een tikje houderig van context voorzien door Melanie Trede en Lorenz Bichler, is het boek daardoor niet alleen een feest om uit te pakken.

AUKE HULST

Landschappen uit Hiroshige's houtsnedenserie '100 beroemde voorstellingen van Edo', het huidige Tokio, met v.l.n.r. Geisha's passeren textielwinkels in Odenma-cho; de tempel van Yushima Tenjin tempel (l.) met uitzicht op de Shinobazu vijver in Ueno; een schildpad hangt te koop op de Mannen-brug oftewel de Brug van Tienduizend jaren, die net als de schildpad een lang leven symboliseert; Gezicht op de wijk Suruga-cho en de berg Fuji ligt. Uit besproken boek